

Charakterystyka dziecka w wieku 3-6 lat

DZIECI TRZYLETNIE:

Łatwo ulegają zmęczeniu, ale też szybko regenerują swoje siły. Potrafią na krótko skupić swoją uwagę na przedmiocie, dlatego też ważne jest, by krótkotrwały wysiłek przeplatać z częstym odpoczynkiem, umożliwiającym zmianę pozycji, zaspokajającym potrzebę ruchu.

Dzieci w tym wieku są przede wszystkim egocentrykami. To wokół nich ma się wszystko skupiać – utrudnia im to orientację w otoczeniu.

Brak umiejętności samoobsługowych wymaga stałej zależności od dorosłych.

Trzylatki łatwo tracą poczucie bezpieczeństwa, które jest warunkiem równowagi psychicznej. Powinno zatem się je czujnie obserwować, aby w razie potrzeby pocieszyć, ośmielić lub zachęcić do wspólnej zabawy.

Pracę nauczycielki ułatwia naturalna skłonność trzylatków do naśladownictwa, podatność na sugestie słowa; trzylatek chętnie podporządkowuje się wychowawcy stawiającemu wymagania w sposób łagodny, choć stanowczy, bez zdenerwowania, które udzielałoby się dziecku i wyzwala chęć przekory.

Kontakty małych dzieci z otoczeniem utrudnia im mało jeszcze komunikatywna i przeważnie sytuacyjna mowa. Myślenie wchodzi dopiero w fazę konkretno – wyobrażeniową.

Dzieci trzyletnie interesują się wzajemną przynależnością różnych przedmiotów, które odkrywają już we wczesnym dzieciństwie, np. dziecko łączy filiżankę ze spodkiem, lokomotywę z wagonem, kwiatek z doniczką. Ułatwia to wdrażanie do utrzymywania porządku (każdy wiesza swoje ubrania na swoim znaczku, klocki powinny znaleźć się w koszyku itp.).

Trzyletnie dzieci chętnie bawią się samotnie lub dwójkami. Nie potrafią jeszcze bawić się razem, chociaż na ogół bardzo chętnie przebywają obok siebie. Próby współdziałania w zabawie mają charakter czysto zewnętrzny, np. sypanie piasku do tego samego wiaderka, zbiorowa zabawa w naśladowanie jadących samochodów).

BARDZO WAŻNE:

Wprowadzenie stałego rytmu dnia i prostych, zrozumiałych zasad!

DZIECI CZTEROLETNI:

Lepiej, niż trzyletnie orientują się w otoczeniu.

Postępy w rozwoju motorycznym czynią je bardziej sprawnym, można więc wymagać od niego większej samodzielności przy obsłudze się, jak również przy spełnianiu poleceń. Mimo znacznie większej wytrzymałości i umiejętności skupienia uwagi czterolatek – podobnie, jak trzylatek – zdolny jest do krótkotrwałego wysiłku.

Dzieci w tym wieku mając zwiększoną potrzebę ruchu i działania coraz aktywniej poznawają otoczenie. Ich zainteresowania dotyczą przede wszystkim rzeczy i zjawisk z najbliższego otoczenia. Dziecko coraz częściej zadaje pytania, mówi o swoich spostrzeżeniach i przeżyciach, zasób jego słów wzbogaca się. Trudności w nawiązywaniu słownego porozumiewania się z dzieckiem znacznie się zmniejszają. Łatwiej nawiązuje ono społeczne kontakty z dorosłymi i rówieśnikami, sygnalizuje swoje potrzeby, życzenia, odczuwane zadowolenie, czy przykrość.

Dzieci chętnie skupiają się przy nauczycielce, a jeśli ona z nimi rozmawia – darzą ją zaufaniem, dzielą się swymi kłopotami, zasypują pytaniami.

Dla czterolatka naśladowanie starszych jest nadal jedną z dróg uczenia. Dzięki nawiązaniu uczuciowej więzi z wychowawcą dziecko jeszcze aktywniej pod jego kierunkiem przyswaja sobie normy współżycia, obserwuje otoczenie, poszerza wiadomości, lepiej wykorzystuje zdobywane umiejętności, reaguje na piękno przyrody, opowiadania, ilustracje.

Wśród form pracy z czterolatkiem ważne miejsce zajmuje organizowanie ich czynności związanych z racjonalnym trybem życia, przy czym wymagania programowe dla tej grupy znacznie się zwiększają.

Należy systematycznie utrwalać zdobyte w grupie trzylatków umiejętności samoobsługowe.

Zabawę czterolatek charakteryzuje silniejsza niż u trzylatek tendencja do szukania towarzystwa, ale nadal obserwujemy potrzebę indywidualności.

Dzieci wymagają pośrednictwa i pomocy ze strony nauczycieli, dorosłych. Trudno im bowiem jeszcze informować się wzajemnie o swych zamiarach i pragnieniach. Nie są też zdolne do samodzielnego organizowania zabawy, polegającej na współdziałaniu, mimo że taka właśnie zabawa coraz bardziej je pociąga.

Zajęcia w grupie z dziećmi czteroletnimi organizuje się już systematycznie. Dzieci słabiej przystosowane do życia w zespole wymagają indywidualnego potraktowania.

BARDZO WAŻNE:

Kontynuowanie stałego rytmu dnia, wprowadzanie zasad i ich systematyczne stosowanie!

DZIECI PIĘCIOLETNIE:

Rozwój dzieci pięcioletnich cechuje szybko wzrastająca aktywność ruchowa, postępujący rozwój umysłowy i motoryczny oraz zwiększająca się rola czynnika świadomości w postępowaniu. Rozszerza się krąg zainteresowań dziecka, pogłębianych przez dokładniejsze obserwacje, dociekanie przyczyn poznawanych zjawisk i faktów. Zwiększa się możliwość dłuższego skupienia uwagi na jednym temacie. Wynikające stąd konsekwencje dla pracy z dziećmi w tym wieku to zapewnienie odpowiednich warunków zaspokajania ich wzmożonej potrzeby ruchu i wysiłku fizycznego oraz konieczność wyjścia naprzeciw ich zainteresowaniom poznawczym i potrzebie kontaktów społecznych.

W wieku pięciu lat zachodzą duże zmiany w rozwoju społecznym dziecka, nasila się potrzeba współdziałania z rówieśnikami, przejawia się wrażliwość na opinię otoczenia, rodzi się chęć współzawodnictwa. Nakłada to na nauczycielkę obowiązek dalszej pracy nad kształtowaniem zgodnego współżycia dzieci w grupie. Zarysowują się sprzeczności interesów podczas zabawy, mnożą się konflikty, pojawiają się sympatie i antypatie, tendencje do pomijania niektórych kolegów, nadużywanie przewagi i dokuczanie.

W pracy wychowawczej nad przyswajaniem dzieciom właściwych norm postępowania coraz szersze zastosowanie znajduje metoda umów z dziećmi, regulujących ich wzajemne stosunki, ustalających ich prawa i obowiązki. Wraz z rozwojem dziecka wzrasta znaczenie obserwacji otoczenia, gromadzenia okazów, obrazów, udostępniania mu estetycznie wykonanych przedmiotów i dzieł sztuki. Zwiększa się też rola książki, pomocy dydaktycznych, opowiadań nauczycielki, przedstawień kukielkowych, koncertów.

Wady wymowy u pięcioletków zdecydowanie wymagają interwencji logopedy, stomatologa lub laryngologa. W pracy z grupą pięcioletków wciąż jeszcze dużo miejsca zajmuje organizowanie czynności związanych z racjonalnym trybem życia. Można już od nich wymagać, aby umiały samodzielnie się obsłużyć i by systematycznie wykonywały drobne prace użyteczne: pracowały w ogródku, naprawiały zabawki, sprzątały po zajęciach, zamiatały podłogę itp. W grupie tej wprowadza się już stałe tygodniowe dyżury, np. przy nakrywaniu stolików, powierza się opiekę nad rybkami w akwarium lub innymi zwierzętami hodowanymi w przedszkolu.

Kontakty okolicznościowe wzbogacają się głównie z związku z rosnącym zaciekawieniem wiedzą. Dzieci, znajdując zachętę i zrozumienie u nauczycielki, zwracają się do niej z różnymi pytaniami dotyczącymi obserwowanego środowiska, otoczenia społecznego, technicznego i przyrodniczego, domagają się uzupełnienia wiadomości, wyjaśnień, potwierdzenia spostrzeżeń, dzielą się przeżyciami, opowiadają, co się zdarzyło w domu, na podwórku, na niedzielnym spacerze. Tematem rozmów może i

powinno być postępowanie dzieci, które nieraz wymaga korygowania i próby wartościowania, oceniania uczynków słuszných i niesłuszných, rozróżnianie, co dobre, a co złe.

Zabawa dzieci pięcioletnich wyraża przeżycia i zainteresowania, coraz częściej wybiegające poza tematykę związaną z najbliższym otoczeniem. Dzieci bawią się rozdziałając role: w straż pożarną, podróż okrętem, urządzają przedstawienia. Jednak mimo postępu, jaki dokonał się w ich rozwoju, samodzielny podział ról, ułożenie planu wspólnej zabawy o bardziej złożonej treści to da nich nadal bardzo trudne zadanie. Wzrasta więc rola wychowawcy jako pośrednika, pomocnika i doradcy w realizowaniu ich pomysłów i zamiarów w formie zespołowej, tematycznie rozwiniętej zabawy. Pomoc przy nawiązywaniu kontaktów koleżeńskich oraz regulowanie umów zgodnego współżycia w grupie powinny ułatwić dzieciom wspólną zabawę, jak również stworzyć warunki do samotnej zabawy lub zabawy z wybranym partnerem.

Dziecko pięcioletnie zbyt często bawiące się samotnie, wyraźnie stroniące od innych powinno jednak zwrócić uwagę nauczycielki, która postara się poznać przyczyny tego zachowania i zastosować właściwe środki zaradcze. Trzeba również stwarzać możliwości rzucania do celu, zabaw z piłką, wspinania się, biegów, itp. W zabawach konstrukcyjnych nadal klocki są materiałem podstawowym, ale zwiększająca się precyzja ruchów, charakterystyczna dla dziecka pięcioletniego, pozwala na wprowadzenie także bardziej skomplikowanych zestawów konstrukcyjnych oraz zabawek mechanicznych. Pięciolatkom stają się coraz bardziej potrzebne różne akcesoria wzbogacające gospodarstwo, przy czym niektóre z nich mogą wykonać same, z pomocą nauczycielki. Dzieci stają się zdolne do wykonywania wyznaczonych im zadań, dłuższego koncentrowania uwagi wokół jednego tematu, wspólnego dla całej grupy.

Równocześnie wzrastają możliwości ich twórczej ekspresji: ruchowej, słownej, wokalne i plastycznej.

BARDZO WAŻNE:

Wykorzystywanie naturalnej potrzeby ruchu i działania, przydzielanie ról i zadań!

DZIECI SZEŚCIOLETNIE:

W społeczno – moralnym rozwoju sześciolatka, w porównaniu do młodszych dzieci występują bardzo wyraźne zmiany. Znaczną rolę odgrywa tu czynnik świadomości, duża samodzielność dzieci, rozwój samooceny, samokontroli.

Prace użyteczne i dyżury pełnione przez dzieci sześciolatki nabierają obiektywnej wartości, są istotnie przydatne w życiu przedszkola. Wspólne podejmowane zadania mają dla dzieci szczególne znaczenie. Cel osiągnięty zespołowym wysiłkiem, efekt, do którego każde dziecko w jakiś sposób się przyczynia jest istotnym czynnikiem w rozbudzeniu zamiłowania przez dzieci zabaw zespołowych – tematycznych i konstrukcyjnych oraz słownego porozumiewania się w sprawie wspólnych planów.

Dzieci w tym wieku przejawiają silną tendencję do wykorzystywania w zabawie posiadanej wiedzy. Nauczycielka może i powinna im w wielu przypadkach pomóc przy realizacji wspólnych zamierzeń, prostować błędne wiadomości, jak również pamiętać o zapewnieniu warunków do zabaw indywidualnych.

U dzieci sześciolatki poszerza się bardzo krąg zainteresowań poznawczych, wzrasta chęć obserwacji otoczenia i zdobywania wiedzy. W pracy z najstarszą grupą duże znaczenie mają własne zainteresowania nauczycielki, jej wiadomości techniczne, historyczne, geograficzne, przyrodnicze (poszerzone przez lekturę książek i czasopism popularnonaukowych). Stosowane metody pracy powinny szerzej uwzględniać treści przyswajane drogą słowną podczas omawiania ilustracji, które przemawiają do wyobraźni, pobudzają do myślenia, a także wywołują zaciekawienie życiem ludzi w różnych regionach Polski i w innych krajach, nieznaną przyrodą i wytworami nauki i techniki. Kontakty okolicznościowe nauczyciela z dziećmi bogacą się o nowe treści. Stawiane przez dzieci pytania dotyczą często różnych dziedzin i są nieraz tak zaskakujące, że trudno jest znaleźć natychmiastową odpowiedź. Dobrze jest wtedy „odłożyć sprawę na jutro”, odwołując się do przyniesionego albumu, czy atlasu lub w obecności dziecka posłużyć się encyklopedią. Czasem trzeba wyjaśnić, że na takie pytania dokładnie mógłby odpowiedzieć tylko lekarz, inżynier czy inny specjalista. Dzięki temu zrozumieją one stopniowo, że wiedza jest rozległa, wymaga specjalnych studiów, a informacje można czerpać z różnych źródeł.

U wielu dzieci sześcioletnich obserwuje się spontaniczne zainteresowanie znakami graficznymi, samodzielne wysiłki, aby je rozpoznawać i odczytać – dążenie do zdobycia umiejętności bezpośredniego korzystania ze słowa pisanego. Podobnie coraz większe zadowolenie sprawia dzieciom rozwiązywanie prostych zadań matematycznych, zawierających elementy abstrakcyjnego myślenia. W związku z wyraźnie zwiększonym zakresem treści dydaktycznych tym bardziej istotne staje się zrównoważenie zadań umysłowych możliwością całkowitego, pełnego i swobodnego wyżycia się ruchowego. Przeciętnie rozwinięte dziecko sześcioletnie ma dużo większą wytrzymałość fizyczną i bardzo znaczną, zwłaszcza u chłopców potrzebą ruchów związaną z wysiłkiem przy pokonywaniu trudności. Zaspokojenie tej potrzeby jest jednym z warunków utrzymania dyscypliny w grupie.

BARDZO WAŻNE:

Wykorzystywanie naturalnej potrzeby ruchu, działania i zdobywania wiadomości, przydzielanie ról i zadań, docenianie dziecka za chęci i wykonywanie zadań!